

ga lirika težko sestaviti primerno antologijo za mladino, a sestavljalca sta pokazala ravno nasprotno. V spise uvaja čitatelja obširni in doslej najpopolnejši Jenkov življenjski opis, ki prinaša mnogo, doslej še neznanega gradiva, spisi so pa potem razdeljeni v »Pismit«, »Pripovedne pesnitve« in »Povesti«, zaključuje pa knjigo zanimiv »Tolmač«. Izbrala sta prireditelja vse najboljše Jenkove stvari, ki so primerne za mladino, tako da je pesnikova slika popolna, če izvzamemo seveda erotično snov, ki ne sodi v mladinsko knjigo. Nedvomno bo po knjigi mladina segla z največjim veseljem, zlasti ker jo je okrasil mladi akademski slikar Fr. Stiplovšek tudi z lepimi ilustracijami. Založništvo opozarja že sedaj tudi na A. M. Slomškove izbrane spise, ki so že v tisku in s čimer bo omogočila čitajoči publiki zopet dostop do tega velikega preroditelja štajerskih Slovencev, saj so njegova dela že davno izginila z našega knjižnega trga. Pripravlja pa Erjavec in Flere tudi že izbrane spise Janka Keršnika, ki sledijo Slomškovim.

—k **Pratika za deco.** Tone in Maksim Gaspari. Imeli smo svoj čas »Literarno pratiko«, ki je žal umrla. Zdaj sta nam brata Gasparija oskrbela »Pratiko za deco«, ki ji želimo dolgega in trajnega življenja; kajti takega dela v naši književnosti še nismo poznali. Kar je mogla fantazija umetnikova med nami nabrati lepega in blagega, vse je pričarala tu pred otrokove strmeče oči. In iz vsega diha ljubezen do tega, kar je naše, tako topla ljubezen, da bo gotovo ogrelo tudi otroka. Poleg tega je tekst, kakor ga je napisal Tone Gaspari, prav lep. Zabava, uči, šali se, spominja nas neodrešenih v Primorju in v Korotanu itd. — Tudi založba je v polni meri storila svojo dolžnost. Slike, na velikem kvart-formatu, so dvobarvne; enako tudi tekst. Papir je lep in oprema razkošna. Poleg tega je cena tako nizka, da skoro ni družine, ki bi upravičeno smela odreči ta lepi biser svojih dec.

—k **Al. Jirasek: »Filozofska historija«.** Preveo Jindra Procházka. (Središnja Češko-Jugoslavenska naklada J. Herejk, Zagreb). — Hrvatje imajo prevodno literaturo vse boljše urejeno kot mi. Pri nas se prevaja vse križem, brez načrtov, in če hočeš dobiti kak prevod, moraš prebrskati vse kataloge vseh založništva. Tudi to delo je že izšlo nekje pri nas, in sicer v zelo slabem prevodu.

Gorenje hrvatsko založništvo je začelo izdajati čehoslovaške pisatelje v posebni knjižnici in si za 1. zvezek izbralo gorenje delo največjega in najboljšega pisatelja, čegar ime sega daleč preko mej njegove domovine. Med najlepše bisere Jiraskovega peresa spada njegova »Filozofska historija«. — Godi se v viharji dobi 1847. in naslednjega leta, v času revolucij, v malem mestecu med probujočo se mladino srednjih in visokih šol. Duh nove dobe, ki ogreje najprej mlade, idealne ljudi in navdaja s strahom vse strahopetce in konservativce, je v tem delu posebno srečno orisan. Politični in ljubezenski boji se mladim idealistom ugodno rešijo, kljub mnogim zaprekam in nevarnostim. Gorko rodoljublje, ki preveva celo delo, daje knjigi poseben sijaj. Značaji stoje pred nami kot izklesani, zlasti še stari konservativni aktuar, tipični državni uradnik, ki ne more pojmovati nove dobe in trpeti ljudi, ki imajo ideale. Zanimiv tip vseh revolucij, tudi naših dni. — Knjiga je primerna našim ljudskim knjižnicam, ker hrvatski jezik tudi preprostim bralcem ne bi delal težav.

—ar.

—k **Stojanović Aleksander: Kumanovska bitka.** Bivši načelnik štaba dravske divizijske oblasti, podpolkovnik Aleksander Stojanović objavlja svojo zanimivo predavanje o predgovodini, poteku in pomenu Kumanovske bitke, s katero je bila leta 1912. turška moč na balkanskem polotoku zlomljena, krščanskim državam zagotovljena zmaga v balkanski vojni ter položen temelj naši jugoslovanski državi. Brošuri, ki je pisana strokovnjaško, sta pridejana dva zemljevida. — Tiskovna zadruga jo je izdala v pravlični opremi.

Naše narodno prosvetno delo.

Šolski odri in pevski zbori.

—po **V Trebnjem** je 11. in 12. avgusta t. l. podružnica Jugoslov. Matice na šolskem odru pod vodstvom učiteljskega uprizarila veseloigro s petjem »Rodoljub iz Amerike«. Gmoten in moralen uspeh uprav zadovoljiv.

—po **Šestrazredna ljudska šola z 3 vzporednicami v Šmarju pri Jelšah** priredili v nedeljo, dne 2. decembra 1923 ob 15. uri v telovadnici — dvorani gosp. Ivana Hahjana v Šmarju pri Jelšah šolsko prireditev. Spored: 1. Ob zibelki prestolonaslednika: a) deklamacija; b) živa slika. 2. Petje: a) Sidžiriči zveče ta vala! b) Juhej — juhej! c) Miklavž. 3. Deklamacije: Miklavž. 4. Igra: »Pri sv. Petru«. Vstopnina: Sedeži: 1—3 vrste 10 Din, 4—6 vrste 5 Din, 7—9 vrste 3 Din, stojšča 2 Din. Ves dohodek je namenjen za knjige revnim učencem šole.

Naša gospodarska organizacija.

—g **Ganglovi kamni za učiteljski konvikt:** 3. Neimenovana v znak iskrenega spoštovanja in v počaščenje 50letnice E. Gangla 100 Din. — 4. Rodbina Ivana Petriča, učitelja na I. mestni deški osnovni šoli v Ljubljani, 50 Din. Hvala! — Le vkup, le vkup kamnarji in zidarji učiteljskega konvikta. »Ganglovi kamni« za učiteljski konvikt se dele po njih velikosti in vrednosti na štiri vrste. I. vrsta za posamezne učitelje in učiteljice = 10 do 50 Din. — II. vrsta za učiteljske rodbine = 50—100 Din. — III. vrsta za učiteljske zore na večrazrednicah = 100 do 500 Din. IV. vrsta za učiteljska društva in učiteljske zadruge = 500 do 1000 Din. Seveda se preplačila hvaležno sprejemajo. Prispevke za »Ganglove kamne« je pošiljati na naslov: Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani, ali pa na naslov podpisanega blagajnika. — Jakob Dimnik, t. č. blagajnik.

—g **Učiteljski dom v Mariboru.** Članarina: Učiteljsko društvo za Mežiško dolino prvo polovico 1923. — 160 Din. Za Ganglov kamen so darovali: Učiteljsko deške osnovne šole III. v Mariboru (Vodenik, Horvat, Ungerjeva, Lukman, Arko, Tomažič, Faganelli) 40 Din. Učiteljski zbor v Vuzenici 20 Din. Mravljak Josip v Vuzenici 10 Din. Kogelnik Drago, šolski vodja na Vratih 10 Din. Učiteljsko pri Sv. Ožbaltu ob Dravi 10 Din. Učiteljsko pri Sv. Roku ob Sotli 30 Din. Obveznice 7% drž. posojila so darovali: Šegula Josip, učitelj v Slov. Bistrici 1 à 100 Din (kuponi od septembra 1922 dalje), Kotnik Franc, nadučitelj pri Sv. Jakobu v Slov. gorah 3 à 100 Din (kuponi od marca 1924 dalje), skupaj z zadnjič izkazanimi 6 obveznicami = 10 obveznic à 100 Din = 1000 Din. Vsega skupaj za »Ganglov kamen« doslej 1590 Din. Vsem darovalcem iskrena zahvala! Prekmurčani počastite svojega višjega šolskega nadzornika! Na dan z obveznicami!

Obrambni vestnik.

—ob **Eks. milostljivi gospod knez in škof Mariborski!** Dnevnik »Tabor« piše z dne 15. novembra 1923: Smatramo Vas ne dejansko, vendar moralno soodgovornega za pisavo takozvanih katoliških listov, ki izhajajo v področju Vaše škofije, predvsem »Sl. Gospodarja« in »Straže«, zato Vas vprašamo: 1. Ali se strinjate s tem, da oba ta lista sistematski izpodkopavata ugled učiteljskega med ljudstvom? Ali Vam je znano, da je bil urednik »Straže«, g. Golec, nedavno zaradi ostudnih napadov na nadučitelja g. Knafliča v Radvanju pred sodiščem in da se ima samo velikodušnost na časti oblatenega g. Knafliča zahvaliti, da ni bil obsojen, ampak je smel preklicati in obžalovati? Ali Vam je znano, da »Straža« vključ temu v zadnjih številkah zopet z skozinsko lažnimi izpadi blati nadučitelja g. Sabatijo v Zgor. Polskavi ter med drugim imenuje nemškutarja tega moža, ki je že pred davnimi leti ustanovil podružnico Ciril-Methodove družbe v svoji fari? Ali Vam je znano, da na enako ostuden način blati vpokojenega nadučitelja g. Kocbeka v Gornjem gradu, zaslužnega slovenskega planinca. 2. Ali odobravate, da je Vam podrejeni kaplan v St. Petru pod Sv. Gorami, g. Krušič, poslal v »Stražo« ostuden napad na narodnjake svoje fare, kjer grozi naravnost z nasiljem, ko piše: »Naši demokratje, ki ni vseh za eno kisto župo, so sklenili, da bodo priredili javen shod v St. Petru. Naj se le lotijo tega posla, bodo nekaj doživeli, kar jim bo ostalo v spominu.« Tako grozi mož, ki se je dozdal na vseh javnih shodih pretepal s svojimi farani, ki je bil zaradi svojega odurnega nastopanja že dejansko napaden, in ki ga zaradi javnega pohujšanja obsoja ves St. Peter? — Dr. bogoslovja, ravn. Cirilove tiskarne in trgovine v Mariboru, g. Jerovšek, ali v svoji katoliški

učenosti ne vidite moralne nižine nekotnih svojih tonzuiranih bratcev? Zaradi Vas in zaradi njih peša vera med narodom. Vi se pečate zgolj s trgovino in s politično spekulacijo, zato niste zmožni pravnih in verskih zadev prav presojudi. »Le čevlje sodi naj kopitar!«

Iz naše stanovske organizacije.

Gibanje okrajnih društev v Sloveniji.

Vabila:

= **RADOVLJSKO OKRAJNO UČITELJSKO DRUŠTVO** zboruje dne 6. decembra t. l. (četrtak) ob 3. uri popoldne v Lescah s sledečim dnevnim redom: 1. Otvoritev. 2. Tov. Zupančič nadaljuje svoje predavanje. 3. Določitev občnega zbora. 4. Učiteljski koledar. 5. Slučajnosti. — Odbor.

= **NOVOMEŠKO UČITELJSKO DRUŠTVO** zboruje v petek, 7. decembra t. l. ob pol 11. uri v osnovni šoli v Novem mestu po tem dnevnem redu: 1. Poročilo predsednika. 2. Pravne razmere učiteljstva z ozirom na nov uradniški zakon, poročila tov. Kosec. 3. Ugotovitev članstva za leto 1924. 4. Slučajnosti. Ob 2. uri popoldne je voditeljska konferenca v pisarni g. nadzornika z ozirom na odlok okrajnega šolskega sveta št. 3815 od 20. novembra 1923. — Da bomo na jasnem glede 3. točke, prosim vse, ki se ne bi mogli udeležiti zborovanja, da podado pisмено svojo izjavo do 15. decembra, sicer jih bomo črtali. Parasitstva mora biti konec. Upam, da se razumemo. — Predsednik.

= **ČLANOM OKRAJNEGA UČITELJSKEGA DRUŠTVA ZA MARIBORSKI ŠOLSKI OKRAJ!** Pevci in pevke pridite polnoštevilno k pevski vaji pol ure pred društvenim zborovanjem dne 6. decembra t. l. Prinesite obe Mohorjevi pesmarici! — M. V. u. d. a., pevovodja.

= **UČITELJSKO DRUŠTVO ZA OKRAJ SLOVENJGRADEC** zboruje glasom društvenega sklepa v četrtek, dne 6. decembra 1923 točno ob 9. uri v Slovenjgradu s sledečim vzporedom: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Dopisi. 3. Društvene in stanovske zadeve. 4. Predavanje. 5. Slučajnosti. — Predsednik.

= **UČITELJSKO DRUŠTVO ORMOŠKEGA OKRAJA** zboruje dne 7. decembra t. l. ob 10. uri popoldne v ormoški okoliški šoli po nastopnem vzporedom: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Dopisi in društvene vesti. 3. Kaj in kako naj čitamo. Podava tov. Ljudevit Musesek. 4. O Fr. Žgečevi brošuri »Problemi vzgoje najširših plasti našega naroda«, podava predsednik tov. Jos. Rajšp. 5. Društveni proračun pa leto 1924. 6. Pobiranje članarine za Slov. Šolsko Matico. 7. Predlogi in nasveti. K polnoštevilni udeležbi vabi odbor.

= **UČITELJSKO DRUŠTVO ZA MESTO PTUJ IN PTUJSKI ŠOLSKI OKRAJ** zboruje v četrtek, dne 6. decembra t. l. v risalnici »Mladike« ob 10. uri. Dnevni red: 1. Zadnji zapisnik. 2. Dopisi. 3. Razprava o dr. Fr. Žgečevi brošuri: »Problemi vzgoje najširših plasti našega naroda«. Predava tov. ravnatelj Dragotin Kveder. 4. Predlogi. 5. Slučajnosti.

Poročila:

+ **ŠMARSKO - ROGAŠKO UČITELJSKO DRUŠTVO** je zborovalo dne 6. oktobra na Ponikvi. Navzočih tri petine članov (38). Kot novi člani(ce) se prijavilo: Mulejeva, Burdianova, Karbusova, Fink in Komar.

Predavanja. Tov. Musič je referiral o lepomislu v osnovni šoli. Referatu je sledila živahna debata, iz obeh pa priznale za lepomiselnost in sprejeli predlogi:

1. Pri lepomislu ni pozabiti na številke.
2. Vsak učenec izdelek na bo lep-pisen izdelek.
3. Pri lepomislu je genetično postopanje pogoj uspehu.
4. Učenci s slabo pisavo naj pišejo malo, a skrbno.
5. Pisanje v zvezke in na papir brez črt ima praktičen pomen.
6. Učiteljska tiskarna naj priloži zvezkom pivnike.
7. Poštevanka naj se ne tiska več na številnice, ker je to računskega pouku v kvar.

Tov. Verk je poročal o obeh skupščinah in o kongresu ter se pri tem omejil na poročilo o referatih in debatah ter smernicah našega bodočega dela.

Po dovršenem dnevnem redu so zborovalci obiskali grob pok. tov. Dobnika.

si ogledali spominsko ploščo, okitili grob s cvetjem in zapeli žalostinko.

+ **UČITELJSKO DRUŠTVO ZA MEŽIŠKO DOLINO** je zborovalo 6. okt. v Guštanju. Navzočih je bilo od 43 članov 42.

Poročali so: O pokrajinski skupščini tov. Kogelnik, o kongresu v Ljubljani tov. Gačnik, o Žgečevi knjigi tov. Möderndorfer in o službeni pragmatiki tov. predsednik.

O Žgečevi knjigi se je načelna obravnava in debata opustila, ker smo slične probleme že ponovno obravnavali. Poročevalec se je omejil na splošno priporočilo knjige, ki ni pomembna toliko radi novih misli, ko radi tega, ker predstavlja prvi resen poizkus, spraviti v obilico predmetnih vprašanj nekaj pregleda, sistema in smeri in ker veje iz nje tople socialen čut, ki mora slehernega učitelja ogreti. Priporočila čitanje vsem. Poglavje o učiteljskem obrazovanju in njega reformi ni s skladno z našimi zahtevami in po mnenju referentov bi bilo bolje, da tega poglavja ni v knjigi.

Glede vprašanja reforme učiteljskega obrazovanja je bila sklenjena sledeča resolucija: 1. Vztrajamo slej kot prej na svojem stališču, da je treba učiteljska kot splošna izobraževališča za učiteljski naraščaj odkloniti in poveriti splošno obrazovanje srednjim šolam, za poklicno izobrazbo pa ustanoviti visokošolske institucije v tesni zvezi z univerzo.

2. Smatramo zadevno resolucijo na ljubljanskem kongresu, ki ne zahteva odprave učiteljskih, kot usoden političen pogrešek, ki nas utegne za leta oddaljiti od našega cilja.

3. Vprašanje pripusta absolventov učiteljskih k rednemu visokošolskemu študiju smatramo kot vprašanje drugega reda, ki nas ne sme odvracati od glavne zahteve po visokošolskem študiju vsega učiteljstva.

Pri razgovoru o službeni pragmatiki so se izrazile mimo drugega želje, da se za učiteljstvo ustvari poseben disciplinarni red, in da se v uvrstijo vse šole v obmejnem desetikilometerskem pasu med one, za koje veljajo ugodnosti člana 137., odstavek 8.

Pri točki »Raznoterosti« je bil mimo raznih drugih predlogov sprejet predlog na poverjeništvu, da to izposluje pri pokrajinski upravi, da se dostavi naročnikom leta 1920. naročni specialni zemljevidi ali pa se vrne naročnina.

Nadalje se je naročilo predsedniku, da popravi v preglednem poročilu »Učit. Tovarša« o delovanju učiteljskih društev navedene podatke o našem društvu v toliko, da se niso vršila samo 3 predavanja, ampak da je bilo v našem društvu in pedagoškem krožku tekom enega leta razum raznih poročil stanovskega značaja 12 predavanj pedagoške in splošne vsebine.

+ **V Mokronogu je bilo 10. t. m. zborovanje tržiškega krožka učiteljskega društva za krški okraj.** Tov. predsednik Brce pozdravi navzoče ter prečita brzojavni pozdrav k 50letnici dvornemu svetniku Ganglu, kateremu zakličejo navzoči živio! Tov. Zor je referiral o problemih vzgoje v najširših plasteh naroda. Isto temo je obdelal tov. Rojc z družega stališča ter sta oba žela priznanje za njuna izvajanja. V debato poseže tov. Lunaček, ki razmotriva kako odstraniti glavne ovire pri zadevnem delu. Tov. Brezovar poudarja zlasti potrebo štika z ljudstvom. Tov. nadzornik Stiasny obrazloži najvažnejše točke službene pragmatike, očrta nje senčne dele in osvetli solne strani iste. Ta pojasnila, kakor tudi zanimive primere in pregled glede novih plač sprejmejo navzoči z odobravanjem.

